Riigikogu keskkonnakomisjoni istungi protokoll nr 172

Tallinn, Toompea Teisipäev, 27. oktoober 2026

Algus 14.00, lõpp 15.20

Juhataja: Yoko Alender (esimees)
Protokollija: Elle Nora Kalind (konsultant)
Võtsid osa:
Komisjoni liikmed: Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Lauri Laats, Hanah Lahe, Tarmo Tamm
Komisjoni ametnikud: Elle Kaur (nõunik-sekretariaadijuhataja), Vivi Older (nõunik)
Puudusid: Rain Epler, Züleyxa Izmailova, Tiit Maran ja Andres Metsoja
Kutsutud: taristuminister Kuldar Leis, ministri nõunik Kristiina Viks ja finantsosakonna nõunik Aive Haavel ning strateegiaosakonna nõunik Krista Tõnisson ning ministri töövari Joonas Leis (1. päevakorrapunkt), Hanah Lahe töövari Marleen Sündema (1.-2. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Ülevaade Vabariigi Valitsuse algatatud 2027. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (1037 SE) Kliimaministeeriumi taristuministri valitsemisalast
2. Info ja muud küsimused

1. Ülevaade Vabariigi Valitsuse algatatud 2027. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (1037 SE) Kliimaministeeriumi taristuministri valitsemisalast

Kuldar Leis andis ülevaate Kliimaministeeriumi 2027. aasta eelarvest ning taristuministri vastutusala prioriteetidest. Kliimaministeeriumi valitsemisala eelarve väheneb 17%, peamiselt välistoetuste mahu 33% vähenemise tõttu. Taristuvaldkonna kärpeülesanne on 39 miljonit eurot ning valdkonna eelarve sõltub suurel määral välistoetustest. Elukeskkonna ja ringmajanduse valdkonnas jätkatakse kohalike omavalitsuste ja ettevõtete toetamist jäätmete ringlussevõtu suurendamiseks. Korterelamute rekonstrueerimiseks kavandatud vahendid on seotud peamiselt varem otsustatud toetusvoorudega. Ministri sõnul kavandatakse 2027. ja 2028. aastal avada 80 miljoni euro suurused toetusvoorud, mille toetuse määr oleks praeguse teadmise kohaselt 20%. Mere- ja veemajanduse valdkonnas kavandatakse toetust keskkonnasäästlikumaid kütuseid kasutavatele laevadele ning selleks taotletakse Euroopa Liidult riigiabiluba. Samuti valmistatakse ette vee-ettevõtete ühinemist soodustavaid meetmeid ja jätkatakse sadamate kliimakindluse suurendamist. Transpordi ja liikuvuse valdkonna suuremad investeeringud on seotud Rail Balticu, raudteede ja riigiteedega. Jätkatakse Tallinna–Tartu raudtee elektrifitseerimist ning Tapa–Tartu ja Tapa–Narva

raudteelõikude projekteerimist. Tartu–Riia reisirongiliikluseks on kavandatud kaks miljonit eurot. Minister märkis, et Rail Balticu ja riigiteede hilisemate aastate rahastamise ülevaade ei sisalda veel kõiki Euroopa Liidu järgmise rahastamisperioodi vahendeid. Merendusvaldkonna investeeringutena tõi minister esile reostuse tuvastamise ja nutipoide projektid, tuletornide renoveerimise ning Rukki kanali süvendamise. Ta märkis, et laevateede süvendamiseks ette nähtud vahendite piiratuse tõttu on töid tehtud vajaduspõhiselt.

Yoko Alender küsis, kas ministrini on jõudnud teave asfaldipuuduse kohta. **Kuldar Leis** vastas, et temani sellist teavet jõudnud ei ole. Ta märkis, et riigi teeprojektid on pikalt ette planeeritud ning nende puhul ei ole ta asfaldipuudusest kuulnud.

Lauri Laats küsis korterelamute rekonstrueerimise kavandatava toetusmäära, turuosaliste kaasamise ja tehaselise renoveerimise kohta. **Kuldar Leis** selgitas, et tehaselise renoveerimise maksumus on lähenenud tavapärase renoveerimise maksumusele ning see võib anda Eesti ettevõtetele ekspordieelise. Rahandusministeeriumi arvutuste kohaselt on 20% toetusmäär riigieelarve seisukohast neutraalne. Ministri sõnul kavandatakse 80 miljoni euro suurust toetusvooru aastas. Meetme ülejäänud tingimused arutatakse enne esimese vooru avamist läbi turuosalistega, sealhulgas korteriühistute ja tehaste esindajatega. **Lauri Laats** seadis kahtluse alla 20% toetusmäära aluseks oleva arvutuse ning juhtis tähelepanu rekonstrueerimisega kaasnevale maksutulule ja tööhõivele. Ta leidis, et väiksem toetusmäär võib vähendada terviklike rekonstrueerimislahenduste kasutamist ja Eesti ettevõtete võimalusi välisturgudele siseneda.

Yoko Alender küsis, kas kavandatava toetuse eelduseks on korterelamu terviklik rekonstrueerimine ning millised rekonstrueerimise rahastamise võimalused võivad avaneda Euroopa Liidu järgmisel rahastamisperioodil. **Kuldar Leis** vastas, et toetusmeetme eesmärk on korterelamute terviklik rekonstrueerimine. Tema sõnul tehakse korterelamutes rekonstrueerimistöid ka ilma toetuseta, kuid sageli osaliselt. Minister märkis, et kavandatavatel tingimustel peetakse 80 miljoni euro suurust aastast toetusvooru optimaalseks. Toetusmäära põhjendatuse üle on tema sõnul võimalik Rahandusministeeriumiga arutelu jätkata. Minister lisas, et Euroopa Liidu järgmiseks rahastamisperioodiks on riigi plaanis korterelamute rekonstrueerimiseks 288 miljonit eurot. Lisaks võib Sotsiaalsest Kliimafondist saada 28 miljonit eurot väiksema sissetulekuga elanikega piirkondade toetamiseks, kui Euroopa Liidu heitkogustega kauplemise süsteem (ETS) kinnitatakse.

Hanah Lahe küsis põhjavee seisundi parandamiseks kavandatud investeeringute, ettevõtete jäätmereformile ülemineku ja neilt saadud tagasiside, ringmajanduse olulisemate investeeringute ning Tallinna ühistranspordi- ja kergliiklustaristu projektide elluviimise kohta. **Kuldar Leis** selgitas, et Tallinn loobus Liivalaia trammitee projektist ning selleks kavandatud raha suunatakse Tallinna, Tartu ja Pärnu esitatud kergliiklusteede ja muude sobivate lahenduste elluviimiseks. Ministri mälu järgi on summa 17 miljonit eurot. Rahastamisotsused on kavas teha novembris või hiljemalt detsembris. Minister märkis, et Tallinn muutis Pelguranna trammitee kavandatud marsruuti. Hindamiskomisjon vaatab Tallinna esitatud vastused üle ning seejärel küsitakse Euroopa Komisjonilt luba uue trassi rahastamiseks. Kui uuele marsruudile heakskiitu ei anta, jääb projekt rahastamata, sest varasemat marsruuti ei ole enam võimalik 2029. aasta lõpuks ellu viia. Sellisel juhul korraldatakse uus projektide valik projektidele, mida on võimalik ettenähtud aja jooksul ellu viia. Tegemist on Euroopa Liidu

vahenditega ning projektis ei ole riigi rahastust. **Aive Haavel** lisas, et moderniseerimisfondi vahenditest on otsustatud toetada Tallinna trolliliikluse arendamist Lasnamäe suunal. Sellega seotud kulud ei kajastu järgmise aasta eelarves.

Kuldar Leis märkis, et ettevõtetele mõeldud jäätmereformi toetused on jaotunud eri tegevuste vahel. Toetatud on muu hulgas sorteerimisliinide automatiseerimist ja tehisintellektil põhinevate lahenduste kasutuselevõttu. Kohalike omavalitsuste huvi toetuste vastu vastas üldjoontes meetme mahule. Toetust on antud ka jäätmejaamade arendamiseks ja automatiseerimiseks. **Aive Haavel** selgitas, et järgmistel aastatel toetatakse jäätmete liigiti kogumist, tööstus- ja teenindussektori energia- ja ressursitõhususe suurendamist, ringmajanduspõhiste tootmis- ja tarbimismudelite kasutuselevõttu ning jäätmete ringlussevõtu võimekuse suurendamist.

Kuldar Leis märkis, et Riigikontrolli audit on andnud tõuke põhjavee teema terviklikumaks käsitlemiseks ning suurendanud asjaomaste ministeeriumide koostööd. Minister ei osanud täpsustada, kuidas põhjavee kaitsega seotud tegevused eelarves kajastuvad. **Aive Haavel** lisas, et käimas on veemajanduskavade elluviimisega seotud Euroopa Liidu keskkonna- ja kliimameetmete programmi LIFE projektid. Põhjavee kaitsmist toetavad ka veeteenuse reform ning põllumajandusmaadega seotud LIFE projektid, mille raames tegeletakse väetiste kasutamise ja nende põhjavette sattumise vähendamisega. **Kuldar Leis** lisas, et põhjavee kvaliteedi ja põllumajanduses kasutatavate väetiste koguse vahel on täheldatud seost. Ta pidas vajalikuks pöörata põllumajandussektoris tähelepanu väetiste kasutamisele ning vähem saastavate alternatiivide leidmisele. **Yoko Alender** tegi ettepaneku käsitleda koostöös maaelukomisjoniga täppisväetamise võimalusi. Ta märkis ka, et veereformi vajadus on teada ja sellega tegeletakse.

Tarmo Tamm märkis, et hangete ja nõuete järgimine suurendab korterelamute rekonstrueerimise maksumust, mistõttu pidas ta 20% toetusmäära suhteliselt väikeseks, kuid siiski paremaks kui toetuse puudumist. Samuti küsis ta, mille poolest erineb kliimakindel lainemurdja tavalisest lainemurdjast. **Kuldar Leis** vastas, et küsib kliimakindla lainemurdja mõiste kohta täpsustusi. Korterelamute rekonstrueerimise kohta märkis ta, et hanke korral võivad tööd kallineda, kuid professionaalsete tehaste tehtud tööd on kvaliteetsed. **Tarmo Tamm** märkis, et tehaseline renoveerimine tagab parema kvaliteedi ning ekspordiks tootmisel tuleb täita rangemaid nõudeid. Samuti leidis ta, et tehaselise renoveerimise puhul laekuvad maksud paremini. **Yoko Alender** lisas, et väiksemates kohtades võib mitme korterelamu korraga renoveerimine olla majanduslikult teostatav lahendus. Tema hinnangul soodustab 20% toetusmäär terviklikku rekonstrueerimist ning on üleminekumeetmena parem kui toetuse puudumine.

Mait Klaassen märkis, et Eestis kasutatakse võrreldes teiste riikidega vähe väetisi ja taimekaitsevahendeid. Ta küsis, kas korterelamute rekonstrueerimiseks kavandatud raha on võimalik ümber jagada, kui 20% toetusmääraga taotlejaid ei leidu. **Kuldar Leis** vastas, et toetusmeetme tingimused on ministeeriumi kujundada. Esialgu ei ole kavandatud piirkondlikke erisusi, kuid meetme rakendumist jälgitakse. Minister märkis, et kavandatud tingimused võivad sobida eelkõige suurtes linnades asuvatele suurematele korterelamutele, eriti juhul, kui mitu maja rekonstrueeritakse koos.

Lauri Laats küsis, kas on analüüsitud Eesti lipu all sõitvate laevade teise riigi lipu alla siirdumise võimalikku mõju tööhõivele, piirkondadele ja riigieelarve maksutulule. **Kuldar Leis** vastas, et teise riigi lipu alla siirdumine on laevaettevõtja jaoks keeruline ja pikaajaline protsess. Minister märkis, et Soome ja Rootsi on oma lipu all sõitvaid laevu ajalooliselt toetanud, Eestis tehti seda koroonapandeemia ajal. Eesti kavandab toetada alternatiivkütuste kasutuselevõttu Eesti sadamaid külastavatel laevadel ning taotleb selleks Euroopa Liidult riigiabiluba. Minister möönis, et mõne laeva teise riigi lipu alla siirdumise oht on olemas, kuid toetuste kavandamisel keskendutakse laevanduse keskkonnahoidlikumaks muutmisele. Ta lisas, et ministeerium suhtleb Eestis tegutsevate laevaettevõtjatega ning suure laeva lahkumisega kaasneksid ulatuslikud muudatused töötajate jaoks. Võimaliku lipuvahetuse maksualast mõju tuleb tema sõnul hinnata koostöös Rahandusministeeriumiga.

Krista Tõnisson selgitas, et väljend „kliimakindel lainemurdja“ on lühendatud nimetus. Mõõdik kajastab toetuse raames rahastatud uute lainemurdjatega sadamate arvu, kus on rakendatud kliimamuutuste mõju eest kaitsvaid meetmeid.

Mait Klaassen küsis, kas merel kasutatavad automaatpoid on hooldusvabad või vajavad need pidevat hooldamist. **Kuldar Leis** vastas, et talle ei ole poidega seotud probleemidest teada antud. Ta lisas, et poide kogumiseks ja paigaldamiseks kasutatakse vastavat veesõidukit, kuid see ei ole seotud nutipoide projektiga.

Yoko Alender lõpetas päevakorrapunkti käsitlemise ja tänas külalisi.

2. Info ja muud küsimused

Infot ja muid küsimusi ei arutatud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Yoko Alender
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Elle Nora Kalind
protokollija